FUNDACJA ACADEMIA IURIS

FUNDACJA CENTRUM PRAW KOBIET

FUNDACJA „POMOC KOBIETOM I DZIECIOM"

FUNDACJA IM. STEFANA BATOREGO

FUNDACJA UNIWERSYTECKICH PORADNI PRAWNYCH

HELSIŃSKA FUNDACJA PRAW CZŁOWIEKA

OGÓLNOPOLSKA FEDERACJA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

POLSKIE STOWARZYSZENIE EDUKACJI PRAWNEJ

STOWARZYSZENIE INTERWENCJI PRAWNEJ

ZWIĄZEK BIUR PORAD OBYWATELSKICH

Warszawa, 7 lipca 2008 r.

Pan
Jacek Czaja
Podsekretarz Stanu w
Ministerstwie Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

W nawiązaniu do dyskusji, jaka miała miejsce podczas spotkania zorganizowanego z inicjatywy Fundacji Uniwersyteckich Poradni Prawnych w dniu 30 czerwca br. z udziałem Rzecznika Praw Obywatelskich dr Janusza Kochanowskiego, pragniemy przedstawić Panu Ministrowi stanowisko koalicji organizacji pozarządowych działających na rzecz zwiększenia dostępu do nieodpłatnej pomocy prawnej i informacji prawnej finansowanej przez Państwo.

Organizacje podpisane pod listem z zadowoleniem przyjmują inicjatywę Ministra Sprawiedliwości, mającą na celu uregulowanie kwestii dostępu do informacji prawnej, porad prawnych i pomocy prawnej finansowanej przez Państwo (terminologia odnosząca się do trzech kategorii pomocy objętej nową inicjatywą legislacyjną Ministerstwa Sprawiedliwości).

Cieszy nas kompleksowe potraktowanie zagadnienia i wola umiejscowienia pomocy prawnej jak najbliżej obywateli. Pozytywnie oceniamy także rezygnację z koncepcji budowy wielkiego aparatu administracyjnego, a co za tym idzie odbiurokratyzowanie systemu oraz znaczne ograniczenie kosztów organizacyjnych.

Z uwagi na to, że nie mogliśmy jeszcze zapoznać się z konkretnymi projektowanymi zapisami ustawowymi, chcielibyśmy w niniejszym piśmie zwrócić się do Pana Ministra z kilkoma uwagami wstępnymi. Uważamy za celowe, aby:

1. środowisko organizacji pozarządowych uczestniczyło w konsultacjach założeń do projektu ustawy na etapie, w którym możliwa jest jeszcze modyfikacja ogólnych wytycznych do ustawy bez konieczności ewentualnej zmiany gotowej konstrukcji. Zasadnym byłoby także, aby w dalszych pracach nad ustawą uczestniczyli nasi przedstawiciele, którzy wówczas chętnie szerzej omówią i uzasadnią nasze stanowisko;
2. projekt ustawy wyraźnie wskazywał na możliwość uczestniczenia organizacji pozarządowych i akademickich poradni prawnych w projektowanym systemie. Podmioty te były wymieniane we wcześniejszych projektach ustawy, a ich rola powinna być doceniona nie tylko ze względu na wieloletnie doświadczenie, ale także fachowość i specjalistyczną wiedzę. Z uwagi na dobro beneficjentów nowej regulacji wydaje się nieuzasadnionym pominięcie organizacji pozarządowych i akademickich poradni prawnych w systemie świadczenia informacji prawnej i porad prawnych;
3. uległ rozszerzeniu katalog uprawnionych do uzyskania bezpłatnej porady prawnej - proponujemy rozszerzenie go o osoby prowadzące indywidualną działalność gospodarczą oraz o organizacje pozarządowe, zgodnie z definicją zawartą w art. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
4. utworzone zostało centralne ciało koordynujące działania związane z organizacją, weryfikacją jakości i ewaluacją funkcjonowania systemu. Proponujemy powołanie przez Ministra Sprawiedliwości opiniodawczo-doradczej Rady Pomocy Prawnej i stworzenie komórki w Ministerstwie Sprawiedliwości, która zajmowałaby się kwestiami związanymi z pomocą prawną oraz koordynacją realizacji zaleceń Rady. W skład Rady, działającej na społecznych zasadach, mogliby wejść przedstawiciele korporacji prawniczych oraz organizacji pozarządowych udzielających porad prawnych. Do zadań komórki w ministerstwie należałyby także następujące zagadnienia: opracowywanie materiałów informacyjnych i poradniczych, prowadzenie bazy danych tych materiałów oraz ich dystrybucja, zlecanie badań działania systemu pomocy prawnej (socjologicznych, statystycznych, ewaluacji itp.), przygotowanie zaleceń, co do ewentualnych zmian mających podnieść efektywność systemu pomocy prawnej, zlecanie i koordynacja działalności szkoleniowej (np. szkolenia dla udzielających porad prawnych). Jako organ centralny komórka ta powinna także koordynować i zbierać dorobek różnych organizacji i instytucji, opracowujących materiały informacyjne i poradnicze (tworzyć bazy danych). Wreszcie powinna współpracować także z sądami (w których powstają punkty obsługi interesantów – jednostki o częściowo podobnych zadaniach) i prokuraturami;
5. minimum dochodów, od którego zależy przyznanie pomocy prawnej, było określone co najmniej na poziomie minimum socjalnego, gdyż w rzeczywistości ta grupa osób ma znacznie utrudniony dostęp do pomocy prawnej ze względu na bardzo ograniczone dochody. Ponadto uważamy, że należy uwzględnić sytuacje nadzwyczajne, takie jak, na przykład, sytuacje osób, które są ofiarami przemocy domowej, gdyż pomimo teoretycznie wyższych dochodów niż wymagane, mogą one faktycznie nie posiadać realnych możliwości skorzystania z tych środków;

6. skróceniu uległ termin na wydanie decyzji o przyznaniu darmowej porady czy pomocy prawnej, np. do 3 dni;
7. stworzono Fundusz Pomocy Prawnej, którego dysponentem byłaby Rada Pomocy Prawnej, a środki z funduszu przeznaczane byłyby na wsparcie działania systemu pomocy prawnej. Na konto tego Funduszu można byłoby przekazywać środki z darowizn i zapisów; nawiązki orzekane przez sądy; orzekane grzywny lub część grzywien. Wzorem Francji – konto Funduszu mogłoby być także tym kontem, na które wpłacano by środki z tytułu kaucji czy zabezpieczeń majątkowych, a które dotychczas były wpłacane do kasy sądów. Odsetki od zgromadzonych wpłat zasilałyby Fundusz. Można też rozważyć inne znane praktyce światowej sposoby zasilania wskazanego funduszu.

Zwracamy się z prośbą o uwzględnienie wyżej wymienionych postulatów i deklarujemy wolę współpracy przy konstruowaniu ostatecznej treści projektu ustawy.

Z wyrazami szacunku,

Leszek Bosek, Fundacja Academia Iuris

Urszula Nowakowska, Fundacja Centrum Praw Kobiet

Krystyna Żytecka, Fundacja Pomocy Kobietom i Dzieciom

Grzegorz Wiaderek, Fundacja im. Stefana Batorego

Filip Czernicki, Fundacja Uniwersyteckich Poradni Prawnych

Łukasz Bojarski, Helsińska Fundacja Praw Człowieka

Piotr Frączak, Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych

Monika Płatek, Polskie Stowarzyszenie Edukacji Prawnej

Witold Klaus, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej

Ija Ostrowska, Związek Biur Porad Obywatelskich

W imieniu w/w

Filip Czernicki

Do wiadomości:

Dr Janusz Kochanowski, Rzecznik Praw Obywatelskich